

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ, 5. ОКТОВРА 1902.

ГОД. XXVII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 25

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 80 п. а на страни 1. кр. 20 п. месечно. —

ШЕСТА ЗАПОВЕСТ.

Драма у 4 чина.

Написао Лукијан Тривунов Бранковић.

(Наставак).

III ЧИН.

(Истая сеоба, као у I. чину. Цела кућа Гигићева је у жалости за Мирком).

Појава 1.

Рајко и Милица.

Рајко. Милице! Слатка моја Милице! (Пољуби је). Зар ти збиља сумњаш у моју чисту и искрену љубав?

Милица. Не сумњам, али има тренутака, где се сетим, да си хтео узети из љубави нашу Веру.

Рајко. Јесте, истина је, у своје време волео сам Веру и хтедох је узети; али тада је била моја Милица још тако рећи дете; па онда, душо моја, не заборави, да Вера мене никада није волела. Зар ти мислиш, да је мој мушки понос толико ниско пао, да бих ја и на даље љубав гајио према жени, која је моју љубав одбила, презрела, а своју чисту и искрену љубав другом поклонила? Не, не, моја драга Милице! За мене је данас то све само сан; ја је данас само жалим, што је пошла за человека, који није достојан њезине љубави. У осталом, тако ми више моја драга Милица не сме говорити. Моја Милица мора имати поверења у свога Рајка! Љубав и брак без поверења највеће је зло на овоме свету. Тешко ономе брачном животу, у коме завлада неповерење! У браку, где поверења нема, ту пате и муж и жена, пате деца и цела кућа! Не, не, моја Милице! Све, — све — само не допуштам да преотмете мах неповерење!

Милица. Нећу! Никад више нећу ти то споменути! Ја верујем, ја сам осведочена, да

ме ти искрено и верно волиш! Је ли, ти се не срдиш на ме?

Рајко (Пољуби је) Ал' сада, душо слатка, време је! За по сахата почиње расправа, па замисли, како је оном сиротану, који тамо свога бранитеља чека? Чека ме као озебао сунце! Ја морам у суд да браним, а уверена буди, чим се судска расправа доврши, прво ће ми бити, да ћу својој Милици доћи па да је запитам, сумња ли она још увек, да је њен Рајко искрено и верно воли?

Милица. А она ће ти увек одговорити: волим те, волим! (Загрли и пољуби га).

Рајко. До виђења!

Милица. Сретно! (Испрати га и врати се, међу тим из леве собе излазе Мата и Анка.)

Појава 2.

Милица, Мата и Анка.

Мата. Шта је, Милице, где је Рајко?

Милица. Овај час отишао је у суд,

Мата. А где је онај? — — — (показује руком на десна врата,)

Милица. Тамо је. Опет се нешто противују.

Анка. Иди, душо, у кухињу, припази на девојку шта ради.

Милица. Хоћу, ујна! (Оде у собу лево.)

Анка. (Узда'не) Свађа па свађа! Вековечита свађа!

Мата. Је л!? А када сам ја у своје време био противан томе, да се узму, тада гракнусте сви, и ти и Вера, па и сам Мирко, Бог да му душу прости! Њиписте на мене сви. Па шта

сте израдили? Вера пође за тог сметењака, Мирко опет беше и слеп и глух за све савете, узе Зорку, па? Својим владањем донде га је гризла и троловала, док му није главе дошла.

Анка. Па није она крива, што је Мирко умр'о.

Мата. Још је брањиш? Чудо да не брањиш и онога тамо! Што и њега не би бранила? Ја ти и опет ево кажем: навршиће се мера и моме стриљењу па ћу починити чудеса.

Анка. Кад је претерано љубоморан.

Мата. Јубоморан? На кога је љубоморан? На Рајка? Тако! А зар он не види, сметењак један, да ће Рајко узети Милицу?! Ил' шта он хоће? Можда би хтео да ја истерам човека из куће? Зар ми није доста једа нанео онда, када је он добио Веру у место Влајка? Е њему ћу за љубав одбити опет Рајка, од моје куће; тек што не ћу! Бре реци ти њему, нек се он добро узме на ум шта ради!

Анка. Па пустимо их нека се иселе!

Мата. Шта је било? Да ми после сатари дете? Овако се још до некле жаца, а шта би наопако тек онда било, да нисам ја ту?! Може, добро, нек се сели, али он сам! И то нека гледа што пре да се исели, док није било чуда и покора! Идем — идем у дућан, јер — веруј — стрâ ме је, видећу га овде, па би могло бити свашта од нас двојице. С Богом! (Оде срдито.)

Анка. Ах. Боже благи! (Одлази полако до десних врата, прислушкује) Страшно! (Врати се) Сирота моја Вера! (Десна врата се отворе, на њих излази Вера, за њом Станко.)

Шојава 3.

Анка, Вера и Станко.

Вера (Плачна) Добро јутро, мати!

Анка. Шта је! Шта се вас двоје опет пртерујете? (Станко седа љутито у наслочијачу.)

Вера. То је већ сувише!

Станко. И ја кажем, да је сувише!

Вера. Силом ме напао, да се иселимо.

Станко. И селићемо се!

Вера. О, извол'те! Ја не!

Станко. Збиља!? (Устаје) Та знамо ми и зашто не!

Вера Зашто? Зашто? Де реци! Реци слободно да чује и мати, зашто не!

Станко. Ја нисам дужан, да положем никоме рачуна о томе. Ја тако хоћу, па тако мора бити!

Вера. О, хо, хо, господичићу мој; то је тек питање, да л' то тако мора да буде?

Анка. Доста, доста, децо, за Бога милога! (Станку) Та шта је теби, дете моје, сад? Шта теби смета, да у нашој кући живиш?

Станко. Шта ми смета?! Доста!

Анка. Па добро, шта је то доста?

Станко. (Плане) Ил' ја из куће ил' — ил' — онај — онај Ненадовић!

Вера. Ето, ето видите. Дошли му опет луткице (Одлази срдито у леву собу.)

Станко. (Зи Вером) Та избићу ја теби лутке из главе, ни бриге те!

Анка. Не ваља ти посао, синко! То је Богу плакати, како ти поступаш са женом. Та, за Бога, ето си се оженио, узео си и добио си за жену ону, која те је из свега срда љубила.

Станко. Јубила, да, љубила! А сад?

Анка. И сада те љуби. Та да те не љуби, синко, давно би већ међу вама дошло до расцепа! Не, не ваља ти посао, дете моје! Видиш, ти је непрестано мучиш и кињиш том проклетом љубомором, а то је, синко, веруј ми, врло тешко сносити. Да човек ни дужан мора вечито да пати, да страдава, радиничега, то је грозно: то се мора досадити човеку; па пође ли то и даље тако, неће бити никакво чудо, ако најискренија, најжешћа љубав охладни, ишчезне, шта више, ако је замени неодољива мржња.

Станко. А мржња у бракоразводним парничама игра врло згодну улогу, је л' те?

Анка. Па, синко, ако и даље тако тераш, могуће је и то, да ће доћи и до бракоразводне парнице!

Станко. Па, да вид'те, не би онда било згорег, да тај ваш Рајко мало причека.

Анка. Срам те било! (Окрене му леђа и оде лево у собу.)

Станко. (Сам) Неодољива мржња. Развод брака. Да, — да!

Појава 4.

(Кроз средња врата ступа архијакон.)

Архијакон и Станко.

Архијакон. Помаже Бог, Станко!

Станко. Бог ти помогао, Митрофане!

Архијакон. Шта је, шта си се ти тако намрштио? Да се ниси опет мало завадио с т женом?

Станко. (Махне руком) Ах, не питај!

Архијакон. Хо, брате, то је права кубура с вама. Одазвах се позиву вашем, да вам дођем у госте, па сад могу да уживам, слушајући вашу свађу, ваше чудо, гледајући, како се вас цели дан глођете. Слушај ти мене, Станко! Кад сам већ те среће да својам очима видим, како се трујете, а ти ми бар реци, ал' онако искрено реци, исповеди се, шта је узрок, да је међу вама двома завладало то неспоразумљење? (Кроз лева врата улази Вера).

Станко. Митрофане! Све ће добро бити, само да се одавде иселимо! Да променимо —

Појава 5.

Пређашњи и Вера.

Вера Да је могуће главу; ал' ћуд никад!

Станко Ето чујеш ли, Митрофане!

Архијакон. Мир, Вера! Мир! Добро што си и ти ту. Ја хоћу обоје вас да чујем, да будем непристрлан судија; за то, док једно говори, друго мора ћутати. (Станку) Дакле за што желиш да се селиш?

Станко. Да дође други живот!

Вера. Никада!

Архијакон. (Вери.) Мир! Сад он говори! (Станку). Држиш ли ти, да ће тада наступити други живот међу вама?

Станко. Хоће! Веруј ми, Митрофане, да хоће!

Вера. Никада!

Архијакон. (Вери.) Е кад не можеш да ћутиш, говори ти прво. Ти дакле, тврдиш, да међу вама не ће никада наступити бољи живот?

Вера. Никада!

Архијакон. А да л' бих ја смео знати, за што ти држиш, да се ваши брачни живот ни онда на боље окренути не ће, ако се иселите?

Вера. Зато, што сам уверена, да ће ме својом љубомором увек мучити, додато заједно будемо, па било то у овој кући или ма где.

Архијакон. Хм! Љубомора дакле! (Станку) Кажи ти мени, Станко брате, ал' искрено ми кажи, зашто си ти љубоморан?

Станко. Знак је, да је љубим!

Архијакон. Но — но! Тиме још ниси оправдао твој поступак. Наопако би то било, да се чиста и искрена љубав посведочава љубомором! Не, немаш право. Љубомора је болесно стање у человека, разуми ме.

Вера. Тако је!

Архијакон. (Вери.) Лакше мало, лакше, казају ја и теби своје мишљење, и ти ћеш доћи на ред. (Станку) Сваки човек у животу тражи лека, кад је болестан. Пошто је љубомора болест, а ти си љубоморан, то, Станко брате, ваља да тражиш што пре лека тој болести, да је се отресеш! Како?! Упитај за савет најбољег лекара у тој струци: разум. Разум ће ти казати, да човек треба пре свега, да мирно, тачно и савесно испита моралну страну и јачину свога брачног друга. Треба да буде потпуно на чисто са собом зашто обећује брачног друга свога; да ли има довољно разлога, темеља тој обеди; да л' је у опште могуће, да би му брачни друг могао онакав бити, каквога он себи у тренутцима тог грозничавог стања љубоморе представља. Но уз то треба најпре да сам себи одговори на ова питања: ко си и какав си сам у опште, — ко си и какав си према брачном другу своме? Да л' ти чиниш другу твоме све оно, што би хтео да он теби чини? Јубоморан си! На кога си љубоморан?

Станко. На Ненадовића!

Архијакон. (Изненађено). На Ненадовића?

Станко. Да! И за то хоћу напоље из куће.

Архијакон. И држиш да би тада био други живот??

Станко. Сасвим други!

Архијакон. (Вери.) Онда се селите! (Вера врти главом). Немој вртити главом. Морална је дужност сваке ваљане жене, да слуша мужа свога, јер он је глава, он је старешина у кући! Има ли ти муж мане, исправи му мане, али лепим, мирним, благим начином. Жена треба да је према мужу

своме блага и умиљата. Пркос, дурљивост је најжешћи отров за брачни живот.

Вера. Ја сам због његове љубоморе доста препатила, па ћу патити и сносити мирно и даље, али да се ја ради његових мушкица и луткица селим — то не. Никада! Моја је савест чиста и мирна. Да се иселим, значило би, крича сам. Не, — и по стотину пута не! Ја нисам крича! Моја је савест мирна, Бог ми је сведок Ја се не селим ни за чије ћефове!

Архиђакон. Не? Ти дакле тераш мак на конац?

Вера. Терам! (Оде у десну собу).

Архиђакон. (Полазећи срдито у собу лево.) А ти се свађај и на даље! Ради, како те твој разум учи! (Оде).

Станко. (Седа) Еј, моја Вера, тешко нама!!

Појава 6.

Станко и Зорка.

Зорка. (Улазећи на средња врата). О, господине зете! Ја се клањам! Шта је, шта је то опет? — Што сте се тако намргодили?

Станко. Ништа!

Зорка. Ништа ништа! (Пружи му руку). Није то „ништа“, већ је мој господин зет да-нас опет нешто мало зловољан. Но, проћи ће!

Станко. И ја велим.

Зорка. (Скида шешир и црни вео с главе.) Па ће опет доћи време, да будемо зловољни, па ће и то опет проћи; и то ће тако да буде, док нас је год ни овоме свету! Хја, тако вам је то, драги мој господине. Зато треба увек добро очи отворити, шта човек ради.

Станко. Ја вас не разумем, шта бисте хтели тиме да рекнете? (Устаје).

Зорка. Шта бих хтела рећи? Оно што и рекох: Човек нека добро отвори очи, нека добро промисли шта чини!

Станко. Ја сам, дакле, требао, јел' те, добро да отворим очи, кад сам се —

Зорка. Кад сте се женили. Тако је. Видите, драги мој господине, ви да сте други човек, да сте наиме човек, с којим се даје разборито говорити, ја бих вам и друго што шта поверила, рекла бих вам, што би вас — знам — силно занимало — хе, ал, овако! (Слеже раменима.)

Станко. Ја, дакле, нисам достојан ваше искрености, Зорка?

Зорка. Како се узме! Нисте достојни. Кад се сетим оног тренутка пре три године, када вас у овој истој соби, на истом месту преклињах, да не одбијете моју искрену, чисту љубав — а ви? Шта учинисте? Одбисте ме! Добро! Ви љубљасте, а и данас још љубите можда ону другу, — то вам не замерам; али требала бих да вам замерим то, што сте били толико слаби, те сте мом покојном Мирку признали, да сам вам љубав изјавила. Шта сте постигли тиме? Као што видите, он ме је зато ипак узео, ја се ипак његовом назвах! Да имадосте бар толико искрености према мени, па да сте ми рекли, да ћете Мирку све исповедити, ја бих вам и сама можда то одобрila, и била бих му сама казала све, као што му и после све признадох, али данас бих имала лепшег појма о моме господину зету Станку. Но сад је већ све једно. Било па прошло! Ја сам ипак пошла за Мирка, а начин, како сам ја њега знала да разуверим, да вас никад, тобоже, не љубљах, то је ствар моја као и сваке паметне и опрезне жене. Достојни сте моје искрености, када се сетим моје прве искрене, страсне љубави, љубави, коју осећам још и сад! Да, да! та ја и данас исто онако љубим! Па кад вас видим, где сте несретни —

Станко. Ко сме рећи, да сам ја несретан?!? Ја не осећам да сам несретан!

Зорка. Збиља? Мени се чини, да је мој драги Станко несретан. Или, зар би Станко Станковић заиста био толико наиван да не би — (застаје).

Станко. Шта!? Довршите, реците ми шта?

Зорка. Шта? (Слеже раменима). Жао ми је, што сте још тако безазлени.

Станко. (Ступа јој ближе). Реците, шта? Не тајите! (Узима ју за руку). Ја вас молим, реците.

Зорка. Није могуће, да не опазисте.

Станко. Рајко?

Зорка. Видите да знате!

Станко. Шта је с њиме?

Зорка. Шта је? Ништа! — — Оно, што ви и цела варош зна и говори — — да се

— он — рецимо и сувише допада — вашој
Вери — !

Станко. Зорка! Јел' то могуће?! Је д' то
истина?!

Зорка. Лакше, лакше! Овако узрјан не
ћете моћи никада дознати право стање ства-
ри. Будите мало хладнокрвнији, мало уме-
ренији; узмите малко времена, па ћете се и
сами о свему лепо уверити. Тако бар раде сви
паметни људи, којима је стало до тога, да са-
знају право стање ствари у питању брачне
среће своје.

Станко. Ви имате право! (За себе) Дакле
ипак! (Седа у наслоњачу).

Зорка. За данас вам доста рекох. Где је
мати? Морам до ње! (У поласку за себе).
Добро је! (Оде у собу лево).

Станко. Дакле ипак? (Уздхне болно) Што
ћу, Боже, и како ћу? (Устаје. — За часак
замишљен.) Не, не! Морамо се иселити. Морамо
што пре, док не буде за све касно. (Оде у
собу десно.)

Појава 7.

(Из леве собе излазе архиђакон и Анка.)

Архиђакон и Анка.

Архиђакон Ви, јуна, морате и сами да на-
стојите, да се они иселе.

Анка Та, па у име Божје нек се селе.
Веруј, и мени би одлануло души, да не морам
да гледам својим очима ово чудо и покор. Ја
не браним, нек се селе, ал' ето ти твог јујака,
па и сама Вера — ни да чују шта о сеоби.
Ша онда, веруј, волела бих баш и рди
тога да иду, да не морам вечито страховати.
Знаш, бојим се. Ослободи нас, благи Боже и
горег зла. Ти знаш: јујак ти је напрасит човек,
е а онај (показује руком на десна врата) — оно
ти је чудо невиђено. — Ослободи Боже! —
Тај кад плане, то ти је брате, и слепо
и глухо и лудо и пусто. — Проклет био и
онај час, кад смо га примили у најшу кућу!

Појава 8.

Пређашњи и Мата.

Мата. А, архиђаконе, ти већ дошао из шетње?

Архиђакон. Да, јујаче! Ето баш сад гово-
рим с јуном о Станку и Вери.

Мата. Молим те, немој ништа да мислићеш.
Архиђакон. Говорио сам и са Станком.

Мата. Па шта хоће он?

Архиђакон Да се са Вером сели из куће, јер
каже, само на тај начин ће бити опет све до-
бро. Па, драги јујаче, ја мислим, да их пусти-
те, нека се иселе. Не буде ли мира и спора-
зума, продужи ли се опет то трвење и гложе-
ње, имате увек времена предузети друге
мере.

Мата. Добро! Ако Вера хоће, нек им буде.
Где је Вера?

Анка. У својој соби.

Мата. Нека дође! (Анка оде до врата де-
сне собе, отвори и зовне Вери).

Појава 8.

Пређашњи, Вера и Станко.

Вера. Изволите!

Мата. Вера! Молим те послушај, што ћу
ти казати. Мени је већ досадило, да гледам
то ваше вековечито трвење. Молим те, приклони
главу, па ради мира и нашег и вашег се-
лите се у име Божје.

Вера. Ја се не селим! Својевољно, оче, ја
се не селим. Ако ти је твоје рођено дете на
терету, а ти га истерај из своје куће. Ти си
газда у овој кући, имаш право да то учиниш,
ако хоћеш, али ја немам узрока, немам зашто
да се селим и једноставно ја се не селим!

Станко. Ал' ти се мораš селити!

Вера. Морам? Ха, ха, ха! То ћемо тек
да видимо, господићи ју мој!

Станко (Плане.) Тако?

Вера. Јесте! Тако!

Појава 10.

Пређашњи и Рајко.

(Кроз врата у зачељу ступа Рајко; Станко сазва Рајка
још јаче узрјан)

Станко. Ил' ја, ил он!

Рајко (Изненађен.) Шта то?

Станко. На поље!

Мата. Шта?! Шта рече?! Ко? Е, сад смо
свршили! (Станку.) Напоље! С места напоље из
моје куће! Напоље, несреко целе ове куће!!

Станко. Та-а-ко! — Добро!

(Завеса пада.)

ХИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Молу.) Из Т. Бачеја дошла је наша народна позоришна дружина у Молу и ту се бавила од 3. до 17. септембра о. г. За време бављења свога у Молу давала је наша позоришна дружина 10 представа, и то шест у претплати, а четири ван претплате. Представе су даване у новом лепо саграђеном „Свето-Савском дому“. Приказани су били ови комади, а овим редом: У среду, 4. септембра: „Иво кнез од Семберије“. За тим: „Врачара“. — У четвртак, 5. септембра: „Мадам Сан Жен“. — У суботу, 7. септембра: „Сеоска лола“. — У недељу, 8. септембра: „Краљевић Марко и Арапин.“ (Ван претплате). — У уторак, 10. септембра: „Гренгоар.“ За тим: „Обичан човек“. — У уторак, 11. септембра: „Нитуш“. — У четвртак, 12. септембра: „Господар од ковница.“ — У суботу, 14. септембра: „Саћурица и шубара“. (Ван претплате.) — У недељу, 15. септембра: „Милош Обилић.“ (Ван претплате.) — У понедеоник, 16. септембра: „Пустањаково звено.“ (Ван претплате.) Материјалан успех није био у овај мах онакав као пре чечири године. Узрок је томе то, што се Аћани овом приликом нису тако одазивали, као што се то с правом могло од њих очекивати. У завршној седници месног позоришног одбора захвалио је топлим речима председник Душан Јосимовић управи на лепом уживању, које су Молчани имали у уметничком увек складном приказу наше позоришне дружине. Те топле речи изазвале су А. Хаџића, да у име позоришне управе захвали како председнику месног позоришног одбора Душану Јосимовићу, тако и ревносном благајнику Слободану Матићу, а и целом одбору, који су сви скупа учинили све што су могли, да у Молу прође народно позориште о што мање штете, кад већ није могло имати сувишка.

(Српска народна позоришна дружина у В. Кикинди.) О доласку наше позоришне дружине у В. Кикинду пише „Народни Гласник“, лист за народни напредак, што излази у В. Кикинди, ово: „Од 18. септ. (1. окт.) бави се у нашем месту мезимче наше, српско народно позориште,

дошав из Мола и отпочело је низ представа на позорици „Народне Гостионице“. Овом приликом наша се публика није онако својски и родољубиво одазвала, као што је то пређашњих година чинила, јер се претплата са новијом свотом смањила, према досадањима, ма да је наш месни позоришни одбор, на челу са вредним и заслужним председником својим г. Марком Богданом све могуће учинио, да не-згоди овој одоли. Међутим се надамо, да кад прође кукуруžња берба — која је у нас још у јеку — е ће се на боље окренути. Извештај о самим представама доносићемо у засебној рубрици. Наше миле госте, чланове српског народног позоришта заједно са покровитељем њиховим г. А. Хаџићем, поздрављамо из чистога срца и из дубине наше српске душе им кличмо: Добро нам дошли!“

(Сумарни рачунски извештај о примању и издавању српске народне позоришне дружине за време бављења њена у Новом Саду од 25. октобра 1901. до 29. јануара 1902.

Признање:

1901.

27/X.	„Нитуш“ (у претпл.)	298.80
28/X.	„Хајдук Вељко“ (ван претпл.)	340.19
30/X.	„Кнез од Семберије“	
	„Обичан човек“ (у претпл.)	196.60
1/XI.	„Гордана“ (у претпл.)	231.40
3/XI.	„Тако је морало бити“ (у претпл.)	230.20
4/XI.	„Мали људи“ (ван претпл.)	478.—
6/XI.	„Женски рат“ (у претпл.)	115.10
8/XI.	„Врачара“ (у претпл.)	377.40
10/XI.	„Нарцис“ (у претпл.)	369.20
11/XI.	„Сватови“ (ван претпл.)	280.40
13/XI.	„Фернанда“ (у претпл.)	151.60
15/XI.	„Луда посла“ (у претпл.)	221.40
17/XI.	„Шваља“ (у претпл.)	117.—
18/XI.	„Станоје Главаш“ (ван претпл.)	448.40
21/XI.	„Задужбина пара Лазара (ван претпл.)	229.20
21/XI.	„Прибислав и Божана“ (ван претпл.)	324.30
22/XI.	„Као пиле у кучинама“ (у претпл.)	202.20

24/XI.	„Васантасена“ (у претпл.) .	380.80
25/XI.	„Милош Обилић“ (ван претпл.)	435.10
27/XI.	„Мадам-Сан-Жен“ (у претпл.)	263.80
29/XI.	„Епидемија“ (у претпл.) .	136.60
1/XII.	„Медвед“. „Тако ти је то у свету, дете моје“ (у претпл.)	193.60
2/XII.	„Бидо“ (ван претпл.) .	526.—
4/XII.	„Крив“ (у претпл.) .	127.80
6/XII.	„Балканска Царица“ (ван претплате)	385.64
8/XII.	„Фромон и Рислер“ (у претпл.)	250.10
9/XII.	„Сађурица и шубара“ (ван претпл.) .	401.40
11/XII.	„Мале руке“. „После игранке“ (у претпл.) .	145.40
13/XII.	„Господар од ковница“ (у претпл.) .	323.20
15/XII.	„Цар проводација“ (у претпл.)	271.60
16/XII.	„Нитуш“ (ван претпл.) .	492.20
19/XII.	„Риђокоса“ (ван претпл.) .	461.80
20/XII.	„Мрља која чисти“ (у прет.)	195.60
22/XII.	„Дипломате“. „Јованчини сватови“ (у претпл.) .	169.80
23/XII.	„Црни књаз од Семећа“ (ван претпл.) .	254.60
25/XII.	„Сеоска лола“ (ван претпл.)	451.20
26/XII.	„Васантасена“ (ван претпл.)	514.10
29/XII.	„Женски пријатељ“ (у претпл.)	275.30
30/XII.	„Слободарка“ (ван претпл.)	322.90
1902.		
1/I.	„Циганин“ (ван претпл.) .	467.70
3/I.	„Роман сиромашног младића“ (у претпл.) .	184.90
4/I.	„Максим Црнојевић“ (у прет.)	221.60
6/I.	„Васантасена“ (ван претпл.)	422.60
7/I.	„Краљевић Марко и Арапин“ (важ претпл.) .	273.10
10/I.	„Краљ Лир“ (ван претпл.)	355.80
12/I.	„Пучина“ (ван претпл.) .	380.—
13/I.	„Карлова тетка“. „Кнез Иво од Семберије, (ван претпл.) .	455.20
15/I.	„Стари бака и његов син хусар“ (ван претпл.) .	255.13
17/I.	„Пустинјаково звono“ (ван претпл.) .	745.—
19/I.	„Шоља теја“ и „Доктор Робин“ (ван претпл.) .	302.80
20/I.	„Распикаћа“ (ван претпл.) .	516.40
24/I.	„Мена“. „Гренгоар“. „Љубавно писмо“ .	368.10

26/I.	„Горски вијенац“ (ван претпл.)	681.80
27/I.	„Пустинјаково звono“ (ван претпл.) .	493.10
28/I.	„Горски вијенац“ (ван претпл.)	161.80
	Претплата на 24 представе	6277.60
	Припомоћ	44.—
		Свега круна 24196.56

Издавање:

Плата глумцима	11001.36
Путни трошкови	402.19
Дневнице чланова	144.—
Кирија и грађење позорнице	3710.—
Цедуље	974.40
Осветљење	131.84
Дневни трошкови представа	1668.12
Хонорар глумцима	529.—
Сиротињски фонд	110.—
Огрев	1264.42
Музика	1412.46
Разно	446.75
Поштарина	10.54
	Свега круна 21805.09

Упоређење:

Примање:	24196.56
Издавање:	21805.09
	Сувишак кр. 2391.47

у Новом Саду, 12. фебруара 1902.

*Бока М. Поповић, с. р., Аркадије Марковић, с. р.,
главни благајник. књиговођа.*

*Пера Дамјановић, с. р.,
повереник.*

ПОЗОРИШТЕ.

(Судбина глумаца.) Приликом смрти славног шпанског глумца Антонија Вико, „Театро Еспањол“ приредио је светковину у спомен великог уметника, и најбољи глумци декламовали су том приликом стихове најчувенијих песника. Ту је прочитана и посмртна беседа, коју је умрлом глумцу написао славни шпански писац Ечегарај. У њој се поглавито истиче судба глумаца, о којој Ечегарај вели ово:

„Како сурово поступа судба са глумцима! Колико силне муке стаје стечи славно име,

и како на несигурним ногама стоји слава та! Ни у другим врстама уметности није лако стварати нова дела и стећи глас и допадање, али су бар сама дела трајна. Дела уметника не ишчезавају заједно с њима; напротив она често постају још славнија после смрти њиховога творца и вечито сведоче о генију онога, који је њих задахну животом. Сликар оставља своје слике и са њима трајну форму и сјај свога талента. Столећа пролазе, и део свет познаје Веласкеца, Мурала, Рембранта, Тицијана, Рафаела, Леонарда да Винчија. Они не умиру. Они живе у својим делима. Они су, уистини, бесмртни. Ни ниска завист, ни отровна критика, ни слепа страсть, ни незаборавност потомства не могу нахудити њиховим делима. Оно, што је он освојио, то му и остаје. Могао се он дуго борити, љуте муке препатити, али је остала његова победа. То исто може се рећи и о вајару. У извесном погледу његова дела су вечита. Мрамор и туч су благодарни и чувају у њиховом божанским облицима славу свога творца.

То исто важи и о архитекти. Погледајте његове стубове капитеље, сводове и катедрале — читав свет у камену, свет, који је изничега створен. Тај свет казује и најдаљим нараштајима име свога творца. Сличну привилегију уживају и песници, музичари и мудраци. Њихова дела су још трајнија од оних у камену и у тучу. Један пергаменат, један лист хартије, неколико знакова и писмена, и њихове хармоније, њихови стихови, њихове мисли трају вековима и пронсе славу свога аутора. Ко сумња, да су Калдерон и Лопе де Вега велики песници, нека чита њихова дела! Ко хоће да зна, какво место заузима Шекспир у свеској књижевности, нека проучи његове драме! Ко пориче Ђутнов значај, нека покуша научити оно, што је Ђутн учио; земља и небо докази су за његове проналаске!

Сви ови генији остају трајно у храму славе, и нико их не може истерати одатле.

Али како је са свим разнолика и ужасна судбина великих глумача, кад их упоредимо са осталим уметницима!

И велики глумац био је стварају дела, којима смо се дивили. И он није створио само једну слику или кип, не, него стотину! То су били прави споменици приказивачке ве-

шине. Али шта је остало од свега тога? Где су та дела? Ко их чује? Ко их види? Данас су само успомена, а сутра, кад нестане генерације сувременика, она су заборављена. Ако се у историји уметности и помене, то је само једно име, једно празно име, једна хладна традиција. Чини ми се да чујем како ће се доцније говорити: „Кажу да је био велики глумац!“... Био велики! „Ми то не знајмо; ми га нисмо видели, ни чули, али му је име забележено у историји уметности, наравно само име.

Помислите само, шта би нама данас био Веласкец, кад не бисмо имали његових слика! Бледа сенка. Тако је и са смрћу великог глумца: све његове слике прогута пламен, његове скулптуре срве се у прашину, његови храмови у развалине. Не остане ништа од горостасног, дивотног, чудноватог рада једнога човека, који је пролазио кроз хиљаде гроздица од силнога узбуђења! Само остаје све слабији одјек допатања, чланци у новинама, сузе његових пријатеља и неколике успомене, којих све више нестаје, док их са свим нестане као неколико капи воде у огромном океану живота.

А за што то? За то, што глумац не располаже ни бојама, ни мрамором, ни каменом, ни металом, па чак ни једним парчегом хартије. Он ствара дивне статуе, али својим властитим животним соком, ударима срца свога, тоновима гласа свога. Увек ствара баш оним, што се не може материјално оличити: његовим радостима, његовим боловима, његовим сузама, и свима у оштре страстима, које владају човеком. И кад такав живот нестане, онда је крај и великој уметности, која ишчезава у вечној сенци смрти. Нема ни једног уметника друге врсте, који за тако кратко време може славити највеће тријумфе, осим глумца, али га то скупо стаје. Бесмртност, коју је стекао једнога часа, готово нестаје у другом часу, часу његове смрти.“

(Дузиница) игра сад само у делима свога пријатеља Габријела д' Ануңција, али узалуд јој сва мука. д' Ануңцијо је, до душе, највећи виртуоз у реклами наших дана, ма да има добра конкурентата, али крај свих употребљених средстава не полази му за руком ни у његову завичају ни у страном свету да увери публику, да његови позоришни комади значе долазак драмског месије. Дузиничини глумачки тријумфи у битној су свези са њеном ванредно нервозном

природом, но сад она испашта те тријумфе, јер баш та примчвост за сугестије, са које су поједини њени прикази јединствени, и јесте оно, што је учинило, те је подлегла Д'Анунцијеву угезају.

(**Мадам Сан Жен — опера.**) Не умаче ни Мадам Сан Жен судби свију бољих позоришних комада, и од ње саставише грађу за оперски либрето. Нека америчанска композиторка, Алиса Нилсонова, ставила је ту грађу у музаку и дело ће се први пут приказати у Сједињеним Државама.

(**Перози као управитељ Сикстинске капеле.**) Као што јављају из Рима, поднео је оставку музички директор славне Сикстинске капеле, старија Доменико Мустафа. Зад посљедње две године више је пута због слаба здравља, а нарочато због старости подносио оставку, но тек му је сад дефинитивно уважена. Том приликом је замојен, да сам себи именује наследника, а он није могао предложити другога до Перозија, који га је већ у више прилика заступао. Мустафа је скоро цео свој век провео у служби Сикстинске капеле; радио је у њој које као певач, које као управитељ пуне педесет и четири године. Сад се очекује, да ће Перози за вести важне реформе у тој вајелавнијој певачкој школи свега света.

ЧИТУЉА.

(† **Савка Миљковићка.**) У Београду је месец маја ове године преминула вредна српска глумица Савка Миљковићка, удовица по којног Веља Миљковића, и члан краљ. српског народног позоришта у Београду. Покојница је од 1883. до 1892. била члан нашег овостраног народног позоришта и одликовала се као приказивачица шипарича, младих мушкарца и најивних млађих љубавница. Тако је међу осталим била врло добра као: Валентиново најстарије дете Лиза у Рајмундову „Распикући“, као Лазарил у Диманоарову „Дон-Цезару од Базана“, као Шајго-Богљарева Жофика у Луканијевој „Риђокоси“, као Пратљачин Јелица у Гернерову „Новом Племићу“, као Чигрићева Јелка у Мозер-Шентанову „Рату у мирно доба“, као Евица у Трифковићеву „Љубавном писму“, као Ленка у Тотову „Сеоском лоли“, као Милева у Округићевој „Саћурици

и шубари“, као Ева Вебстерова у Мозерову „Библијотекару“, као Џвета у „Радничкој побуни“ Сиглигетије и Балажа и као Аранка у Чикијиним „Мехурићима“.

Савка Миљковићка рођена Стефановића угледала је света у Шожаревцу 4. септембра 1864. год. где је и основну школу свршила. Како је показала вољу и тежњу за науком, родитељи је послаше у Београд, где је наставила школовање у вишеј женској школи, и по свршетку IV. разреда положи испит за учитељицу. Имала је 15 година, кад је добила учитељичко место, и ма да је била и сувише млада, свој посао вршила је са врло великим успехом, и тај њен рад није остао ненаграђен од претпостављених власти. Али Савка не оста дуго као учитељица. Њу је вукло срце већој слави и раду, и она остави учитељичко место и прими ангажман при краљевском српском народном позоришту у Београду 1880. године. И с правом може се рећи, да је то била прва Српкиња, рођена у сред Србије, која је свршила школе, оставила учитељичко место, и дошла да послужи српској Талији. Ту се позна са Вељом Миљковићем, најним врлим уметником и писцем, и пође за њега 1881. године. Тај сретни брак Бог благослови ћерчицом, нашом Џопом, а данашњом омиљеном младом уметницом Софијом Торђевићком, која је у потпуном смислу наследила свога оца у уметности. 1884. године остави Савка српско народно позориште у Београду са својим мужем, који добио беше државну службу као управник пореског одељења. Но неодољива тежња за глумачком уметношћу поврати их на ново на позорницу српског народног позоришта, где су 9 година неуморно, са пуно воље и снаге радили и искрено послужили као ревносни чланови народног позоришта у Новом Саду. После седам година, проведених у верној служби народног позоришта нашег, вратише се у своју милу отаџбину, и буду наново ангажовани при краљевском позоришту, где су до смрти служили као ревносни и вредни чланови. Савка је била одана позоришту и науци; она беше добра жена, ваљана мати, добра кћи и сестра, и искрена пријатељица. Савка није била само лепа по својој спољашности, но и у њеним прним велиkim и сјајним очима огледала се њена добра душа и плјеменито срце.

Погреб је био сјајан. Вредни члан кр. српског народног позоришта Богдан Руцковић опростио се с покојницом овим дирљивим говором:

„Зауставите свој тужни ход! Зауставите тај страховити ковчег, чији тајанствени склон прича о недогледном и неиспитаним даљинама. Зајдрије за часак тај немили, ал' и неминовни покров: тај чемерни мираз, то бедно ал' сигарно наследство, које се вечано кренул, пред ове тужне и у црну увијене куће. Зауставите то супоцен, и низтаво платно, које се попут застаге вије, која свјим лепешањем прича о ретком тријумфу, који данас неумитна смрт слави! Зауставите све то за часак, дјесе пред овим дјемом појло име трајед је, која се пред њим данас одиграва!

Не у ликовању, већ у тјговању славамо дајас редак тријумф смрти, која свјим покрвом обавија и крије у себи бујно, младо, и красно тело, у коме је 38 година борави а добра, племенита и весла душа; душа, која је жалост, као ретко која, осећала, а радости се, као ретко која, прлагођава ла. И та душа одлета, изгуби се у румена, угек наслејана и најлепша уста: вину се у вечнос, да векове векује!

Свима вама, који дужном поштом прите овај тужни спровод, нека Свем-гући дја мје, те да прогледате духовним оком и завирите у тај ковчег, који затвори рука највећег тврђача, пред кјим се и најлакомија чежња зауставља, не били угледали драгоцене и редак плен, који данас из наше средине оте највећи крвник, неумитни госп дар, а ипак један добр-твр. Уверићете се о бедном нишавилу живота, о неумитнос и природних вакона, кад у њему угледате још увек липу Савку, која нас је до скоро шалом и песмом разговарала; којој смо до пре неколико дана на свему оцом завидели, што природа у своју своју раскоши избранима обилато дели! Млада, бујна и весела душа, која је најлепшим, најмилијим надама гајила и неговала своје лено тело, изнеможе и напусти своје верно борвиште, взмучено сломљеним срцем и превареним надама.

Велико јој срце ојади душу, одагна је из красног тела, а с њим нестаде и Савке за сва времена. Савка, тај весела глумица, та мила жена, одиграла је данас први пут у жи-

воту ужасну трагедију, на страх вито задовољство, са кога се смрзава крв у жилама! Трагедију, која у црно завија и сузом злева мјично, детиње, братовље и сестринство срца. Трагедију, која на срцу ојадене мјеке за векове отвара рану без пребола. Трагедију, чија ће успомена увек изазвати код другова горак уздах из дубине душе.

А сад, уз ове тужне обреде, које благосија тамјан и измирна, крените даље тај драгоцен терет, положите га у ону плитку, ај и ведогледају дубину; нек се вине оног тајанствен стазом, док не стигне оној мети, коју му је судба наменила, онј мети, која ће две миље душе за векове сјединити: Савку и веселника Вељу. Нек погледа Савку и веселника Вељу. Нек погледа Савку последњи пут овамо на нас доле; нек нам се подсмећне блаженим погледом, а сл-дак осмех нек добаци своме измјеном телу, које је за кратко време у својој красоти чувло добру Савку а сад ће трунити на вељу жал ст свију нас, који јој на растанку тужно довикујемо: Савка, лака ти прна земља!

(† Бранко Рашић). У Загребу је 18. септембра о. г. преминуо у 41. години свога живота некадашњи члан наше народне позоришне дружине, а последњих година чиновник у управи „Narodnih Novina“ — Бранко Рашић. Покојник, синовац познатог покојног комичара Николе Рашића, а брат такођер већ покојне српске глумице Савете Димитријевиће био је, као што га лепо карактеришу „Narodne Novine“ у свом 226. броју од ове године, реван и савестан радник, човек добар и поштен, који је својом предуретљивошћу умео стећи симпатије у свакога, с ким је дошао у додир. У друштини нашег народног позоришта радио је од 1881. до 1885. У првакајачкој се уметности није дигао до велике висине, али је као епизодиста знао на позорници изнети здраве и потођене ликове, какав му је, примера ради, био Црногорац Радоје у „Максиму Црнојевићу“ и Ланцелот Гобо у „Млетачком трговцу“. Покојника оплакује узвељена му јуба, Драгица родом Фрејбова, са троје нејаке децице. Нека је лака земља и вечан спомен честитом Бранку Рашићу!

ИЗДАЈЕ УПРАВА СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.